

УДК 65.3(2)441-86

ЛЯШОК ЯРОСЛАВ,*кандидат технічних наук, директор Красноармійського індустріального інституту
Донецького національного технічного університету*

ВПЛИВ ФАКТОРІВ НА ВИБІР ЦІНОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

У статті досліджена специфіка впливу чинників на вибір цінової стратегії розвитку системи забезпечення життєдіяльності населення (СЗЖН) України з метою формалізації процесу ухвалення цінових рішень. Під системою забезпечення життєдіяльності населення України в контексті даного дослідження автор розуміє комплекс ресурсів та засобів, що забезпечують необхідні умови життєдіяльності членів суспільства (теплопостачання, водопостачання й водовідведення). Автор доходить висновку, що високий рівень низькоеластичного попиту на соціально значущі послуги, які вимагають твердого державного тарифного регулювання, висуває специфічні вимоги до вибору цінової стратегії розвитку СЗЖН. Вибір має бути орієнтований на стимулювання економічних агентів до економічного росту й максимізацію суспільного блага.

Ключові слова: чинники; цінова стратегія; тарифна політика; забезпечення життєдіяльності населення.

Постановка проблеми та стан її вивчення. Одним із найбільш важливих факторів, що визначають інерційність розвитку системи забезпечення життєдіяльності населення (СЗЖН) в Україні, є незбалансована цінова стратегія, що не забезпечує розвитку країни. Загострення цінової проблеми як однієї з основних причин малоефективного функціонування СЗЖН констатується в програмних документах уряду, а також у публікаціях провідних учених і фахівців. Ця проблема виражається в погіршенні платоспроможності домашніх господарств, у зростанні збитковості суб'єктів господарювання СЗЖН, у втраті інвестиційної привабливості об'єктів інвестування і, як наслідок, у прискоренні процесів масового вибуття інфраструктури в результаті її фізичного й морального зношування та в зниженні якості забезпечення життєдіяльності населення. Для вирішення цієї проблеми актуальним видається дослідження специфіки впливу факторів на вибір цінової стратегії розвитку СЗЖН.

Питанням ціноутворення у сфері послуг із забезпечення життєдіяльності населення присвячені аналітичні огляди авторитетних фірм, доповіді відповідальних працівників, роботи відомих учених і практиків: А. В. Бабака, С. В. Богачова, Г. І. Онищука, В. П. Полуянова, О. П. Романюка, Н. О. Гури, С. С. Дзезика, Е. Н. Кайлюка, А. А. Френкеля, Н. М. Лисенко, В. І. Чиж [1-7] та ін. Закордонна література із проблем формування й регулювання цін у сфері природних монополій представлена дослідженнями У. Баумоля, Н. Демзетца, Д. Морріса, Дж. Панзара, Р. Познера, Дж. Стіглера, Р. Вілліга, О. Вільямсона, Ф. Хайєка, Д. Хейя [8-10]. Однак, незважаючи на значну кількість робіт із досліджуваної проблематики, у вітчизняній економічній й управлінській науках зберігається необхідність усебічного вивчення специфіки впливу факторів на вибір цінової стратегії розвитку СЗЖН.

Метою статті є дослідження специфіки впливу факторів на вибір цінової стратегії СЗЖН, що дозволить

формалізувати процес прийняття цінових рішень, які забезпечують її розвиток і досягнення балансу інтересів економічних агентів.

Виклад основного матеріалу. Під системою забезпечення життєдіяльності населення (СЗЖН) у рамках дослідження розуміється комплекс ресурсів і засобів, що забезпечують необхідні умови життєдіяльності членів суспільства. Ця система шляхом вчасного й систематичного постачання населенню життєво важливих послуг заданих параметрів дозволяє здійснювати спрямований вплив на підтримку безперервного процесу поновлення трудових ресурсів країни. До приватних систем (підсистем) цього комплексу, що забезпечує відповідні окремі сторони життєдіяльності організму людини (водний обмін, теплообмін тощо), належать такі галузі житлово-комунального господарства (ЖКГ) країни, як теплопостачання, водопостачання й водовідведення, функціонування яких має першорядне значення для життєдіяльності населення й вимагає пріоритетного розвитку.

Система забезпечення життєдіяльності населення України як складова частина сфери ЖКГ і соціальної інфраструктури країни належить до найменш реформованих сфер національної економіки, особливо чутливих до впливу негативних економічних тенденцій і політичних факторів, із безліччю невирішених проблем.

Центральною проблемою в програмних документах реформування ЖКГ й, у першу чергу, СЗЖН названо проблему незбалансованості цінової стратегії. Основні напрямки концепції реформування галузі [11] у питаннях цінової політики полягають у створенні умов для надійного й безпечно надання послуг за доступними цінами, переходу до економічно обґрунтованих цін і тарифів, установлення сучасних ринкових принципів за допомогою впровадження ринкових механізмів ціноутворення з елементами державного регулювання.

Виконаний у процесі дослідження моніторинг свідчить про відсутність позитивних результатів проведен-

ня реформування й обумовлює пошук нових підходів до вибору цінової стратегії розвитку СЗЖН. Так, на сьогодні опитування, проведене Українським центром економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, показало, що 10 % респондентів вважають однією з найсерйозніших економічних проблем підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги [12]. При цьому загальна сума заборгованості населення за ці послуги з початку 2013 р. (станом на 01.11.13) становила більше 12,6 млн грн [13].

Вартість послуг централізованого опалення, гарячого й холодного водопостачання, водовідведення, за даними профільних відомств, у середньому покриває

видатки собівартості на їх виробництво й транспортування лише на 50-60 % [14]. Низький рівень тарифної компенсації витрат на виробництво цих послуг є причиною критичного фінансового стану суб'єктів господарювання. За підсумками 2013 року, збитки галузі становлять понад 20 млрд грн, кредиторська заборгованість підприємств ЖКГ - більше 13 млрд грн, а дебіторська - 12 млрд грн [15].

В умовах ринкового реформування галузі процес ціноутворення є складним та залежним від впливу багатьох факторів. Специфіка деяких із них, що мають значний вплив на вибір цінової стратегії розвитку СЗЖН, вимагає спеціального розгляду (рис. 1).

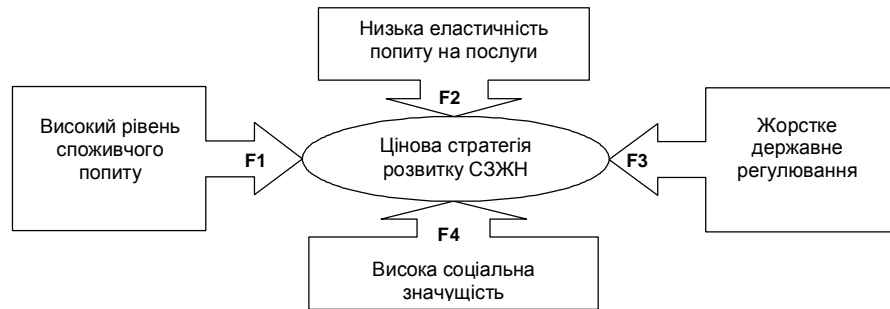

Рис. 1. Специфічні фактори, що впливають на вибір цінової стратегії розвитку СЗЖН України.

Традиційно при виборі стратегії ціноутворення враховують рівень споживчого попиту і його еластичність (F1, F2, див. рис. 1). За даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України в 2012 р., виконаного Державною службою статистики [16], більше 70 % житла обладнано водою, каналізацією, індивідуальною або центральною системою опалення, близько 77 % загальної площі житла в міських поселеннях обладнано опаленням (рис. 2).

Якщо при цьому взяти до уваги, що витрати на оплату житлово-комунальних послуг мають другу за величиною питому вагу в структурі витрат домогосподарств України (рис. 3), причому більше 80 % цих витрат становлять витрати на водо- й тепlopостачання, а, за даними джерела [3], це 15-20 % сукупного доходу середньостатистичної української родини, можна зробити висновок про високий рівень споживчого попиту на послуги, що забезпечують життєдіяльність населення (F1, див. рис. 1).

Низька еластичність попиту в СЗЖН (F2, див. рис. 1)

обумовлюється специфічними особливостями послуг, які виділяють їх із ряду звичайних ринкових благ: незамінність, неможливість накопичувати споживання при зниженні ціни й скорочувати при її підвищенні.

У розрахунковій потужності інженерного устаткування СЗЖН ще до стадії виробництва запланована стандартна кількість задоволення потреб у послугах певної якості. Споживання таких послуг, як правило, характеризується неможливістю споживача відмовитися від одержання цих видів споживчих вартостей на якийсь значний період. Так, споживач не може відмовитися від повного або часткового опалення квартири в зимовий період, навіть якщо в цьому немає необхідності, тому що така відмова може привести до виходу з ладу всієї системи опалення будинку.

Твердий зв'язок між виробництвом і споживанням послуг, взаємовплив і взаємозалежність цих процесів між собою, непереміщуваність виробничих фондів комунальних підприємств виключає можливість свободи вибору послуг споживачем.

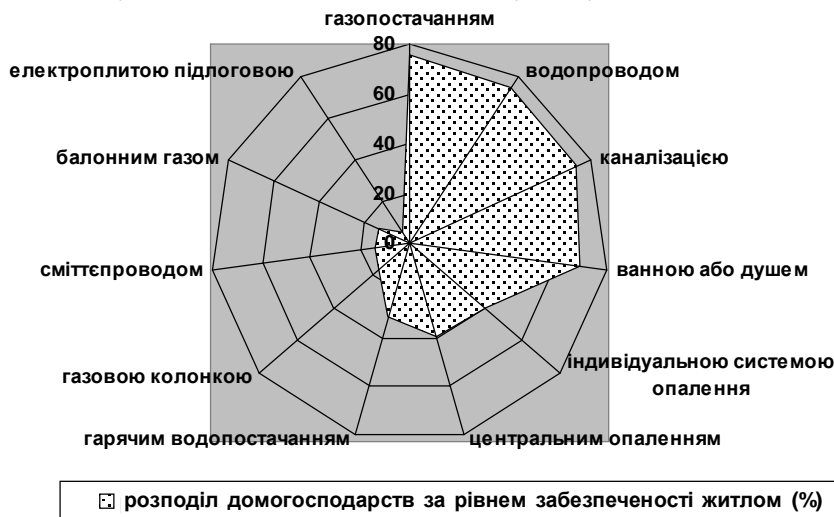

Рис. 2. Діаграма розподілу домогосподарств України за рівнем обладнання житла засобами забезпечення життєдіяльності населення у 2012 р. (виконано автором за даними [16]).

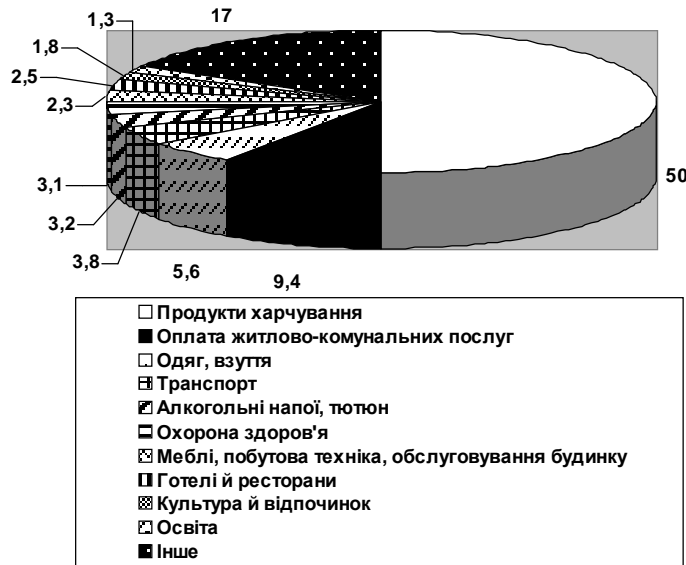

Рис. 3. Структура витрат домогосподарств в Україні (виконано автором за даними [16]).

Коливання споживання послуг життєдіяльності має переважно нецінову характеристику й незначно залежить від зміни ціни. Насущний й унікальний характер забезпечення життєдіяльності (властивість незамінності), що не дозволяє споживачам відмовитися, скоротити або збільшити споживання послуг при зміні ціни, робить попит низькоеластичним.

Відсутність взаємозалежності між ціною й попитом змушує виробників таких товарів визначати ціну продукції на основі витрат: шляхом вираховування вартості витрачених сировини, матеріалів, праці, а також засобів на відтворення основних фондів, витрат на управління тощо. Інакше кажучи, коли не діє механізм попиту та пропозиції, ціна формується на основі витрат.

Методологія формування комунальних тарифів в Україні передбачає виконання вимог так званого "витратного механізму ціноутворення". Комунальний тариф включає: повну собівартість, прибуток, ПДВ. Основою комунального тарифу є собівартість. Склад витрат, що включають у собівартість виробництва й реалізації таких послуг, визначається відповідно до Методичних рекомендацій № 47 [17]. Таким чином, витратною ціною робить не спосіб її розрахунку й включення в неї елементів вартості, а загальноприйняте уявлення про нееластичність попиту на послуги, що забезпечують життєдіяльність населення. Помилкове уявлення про природу формування витратних цін породжує систематичні спроби "виправляти" ціну за допомогою вдосконалення методів її розрахунку й регулювання.

Наявність ринкових, технологічних і територіальних особливостей виробництва послуг із забезпечення життєдіяльності населення визначає тарифне регулювання суб'єктів господарювання як природних монополістів (ФЗ, див. рис. 1). У галузях природних монополій від початку існує протиріччя між виробничою й алокативною ефективністю через те, що велика компанія має перевагу у витратах. Як спосіб розв'язати це протиріччя в СЗЖН держава використовує тверде регулювання цін (тарифів). Сучасна економічна думка має у своєму розпорядженні такі інструменти регулювання природних монополій (рис. 4).

Аналіз етапів розвитку сучасних уявлень про джерела ринкової влади в галузях природних монополій дозволив зробити висновок про наявну тенденцію до

зниження ролі тарифного регулювання й необхідності впровадження стимулюючих контрактів. Нові ідеї у використанні конкурентних механізмів викликали активні дезінтеграційні й приватизаційні процеси в галузях природних монополій більшості країн світу.

В Україні на послуги тепло- й водопостачання використовується пряме встановлення тарифів у рамках двох систем: "витрати плюс" (cost plus), що встановлює граничний рівень рентабельності, і фіксування граничних цін (price cap), що визначає як повну собівартість калькуляційної одиниці, так і частку кожної статті витрат при складанні калькуляції. Однак, як показує аналіз, жодна із цих систем не забезпечує виконання умов досягнення беззбиткової діяльності суб'єктів господарювання й розвитку конкуренції.

Закон України "Про загальнодержавну програму реформування й розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки" передбачає "...реалізацію ефективної антимонопольної політики й здійснення інституційних перетворень ..., спрямованих на розвиток ринкових відносин і конкуренції" [11].

Одна з головних умов створення конкуренції в умовах природного монополізму - це недискримінаційний доступ до інфраструктури, що передбачає перехід у державному регулюванні від тарифного до антимонопольного. Тому саме з відкриття доступу до мережної інфраструктури починалося реформування природних монополій у США, країнах ЄС, у Росії. В Україні також відбувається активний інституційний процес у частині недискримінаційного доступу до інфраструктури в електроенергетиці, газовій галузі, на залізничному транспорті. Відповідні зобов'язання суб'єктів господарювання СЗЖН щодо забезпечення відкритого доступу вже закріплені в профільному й галузевому законах ("Про природні монополії", "Про теплопостачання" та ін.).

Однак територіальні особливості функціонування СЗЖН в Україні, обумовлені використанням у ході технологічного процесу складної інженерної інфраструктури на великих територіях, обмежують відкриття доступу до інфраструктури. Суб'єкти господарювання СЗЖН як власники інфраструктури мають значні витрати на її утримання, а створення резерву пропускнуої здатності сильно послабить їхню позицію на ринку.

Аналіз апробованих у міжнародній практиці й відо-

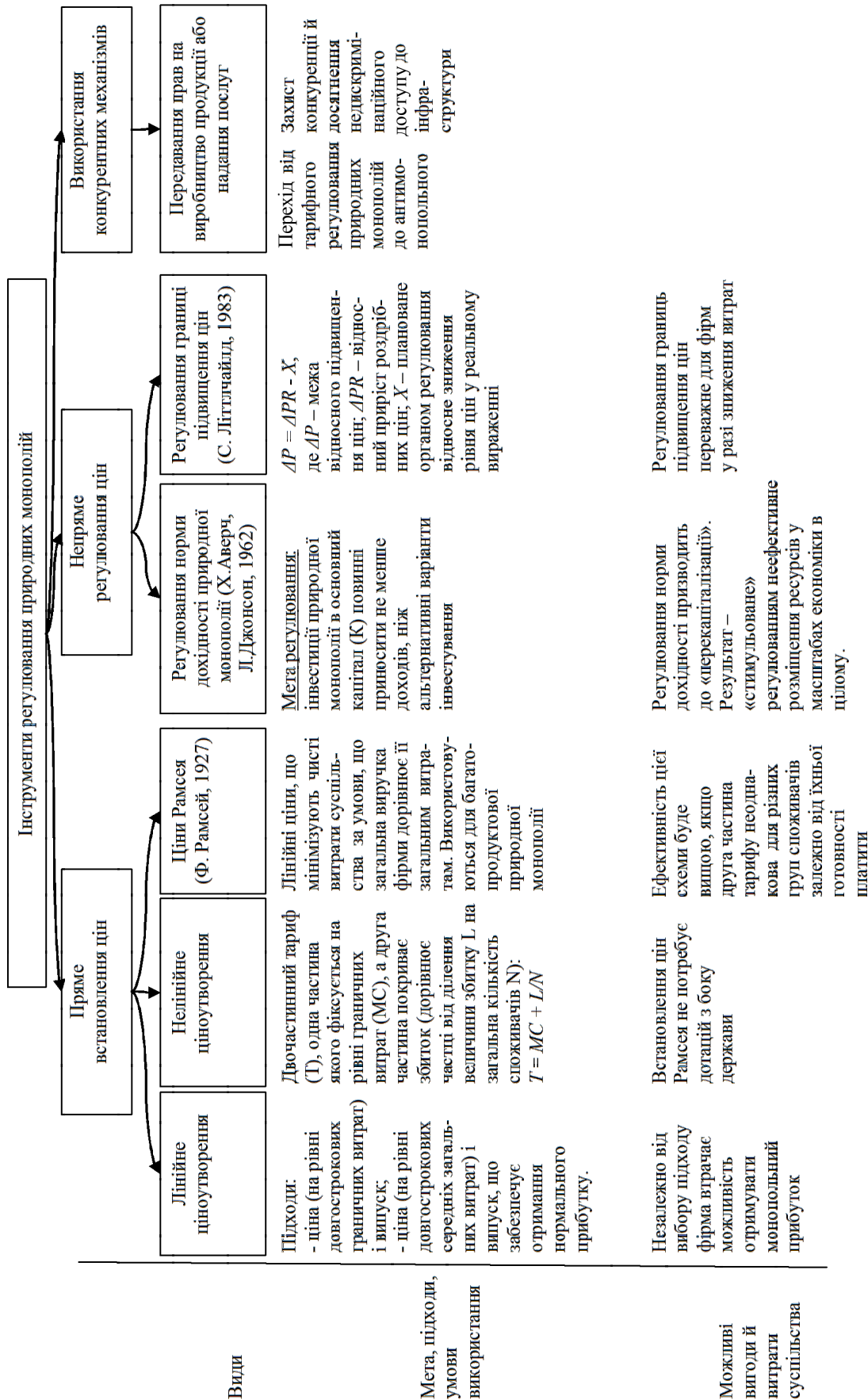

Рис. 4. Інструменти регулювання природних монополій (складено автором).

мих у науковій літературі методів регулювання природних монополій дозволив зробити висновок, що сучасні тенденції спрямовані, насамперед, на мінімізацію розміру перевищення ціни над граничними витратами. Для умов функціонування вітчизняної СЗЖН, що демонструє тенденцію зростаючої збитковості господарюючих суб'єктів, таке завдання не стоїть. Звідси випливає, що відомі в економічній теорії принципи регулювання природних монополій застосовні в Україні. Однак використання закордонних методів у СЗЖН України суперечить інтересам господарюючих суб'єктів й, отже, не забез-

печує умови досягнення балансу інтересів усіх економічних агентів.

Найбільш адекватними умовами для умов функціонування вітчизняної СЗЖН є російські. Узагальнення результатів досліджень російських учених, виконане в роботі [2], дозволило авторів встановити істотний недолік: використання пропонує тарифів спрямоване на задоволення економічних інтересів господарюючих суб'єктів за рахунок дискримінації окремих груп споживачів, що не забезпечують балансу інтересів усіх економічних агентів (табл. 1).

Таблиця 1. - Аналіз цінових стратегій розвитку СЗЖН, пропонує російськими дослідниками (складено автором)

Вид тарифу	Структура тарифу й переваги
Спеціальний тариф	Передбачає наявність нормованої й додаткової частин тарифу, що дозволяє диференціювати оплату послуг відповідно до платоспроможного попиту й забезпечує найбільш справедливе відшкодування витрат споживачами
Диференційовані за зонами доби тарифні ставки на теплову енергію	Дозволяють відшкодувати витрати на обслуговування й утримання потужностей, які використовуються в непікові періоди за рахунок тих, хто створює навантаження в пікові періоди
Підвищений тариф за понадлімітне споживання	Стимулює споживача до енергозбереження
Включення в тариф безнадійної дебіторської заборгованості та інвестиційної складової	Дозволяє відшкодувати витрати на виробництво теплової енергії й розвиток виробництва за рахунок сумлінних споживачів
Двоставкові тарифи	Передбачають наявність постійної й змінної складових тарифу, що дозволяє відшкодувати витрати на обслуговування й утримання потужностей у неопалювальний сезон. Виконують регуляторну функцію й забезпечують найбільш справедливе відшкодування витрат великих споживачів, а також споживачів без лічильників
Тривставкові тарифи	Передбачають наявність трьох складових елементів витрат: на виробництво, на транспортування й на збут. Дозволяють вести облік витрат й аналіз відхилень по кожній операції
Пакет послуг по регульованих і вільних тарифах	Передбачає встановлення регульованого тарифу на мінімально необхідний набір послуг і вільного тарифу – на додатковий набір послуг. Забезпечує соціальну підтримку незаможним верствам населення
Пакет послуг, що забезпечує ліквідацію перехресного субсидування	Спрямований на усунення цінової дискримінації в галузі
Сезонні тарифи	Дозволяють при значних коливаннях попиту усунути непогодженість між отриманими доходами й витратами

Соціальний фактор (F4, див. рис. 1) виступає основним при виборі цінової стратегії розвитку СЗЖН. Однак відповідно до існуючих законодавчих і нормативних документів з реформування ЖКГ одним із першочергових завдань називається завдання переходу до економічно, а не соціально обґрунтованих тарифів.

Відсутність орієнтації на соціальний фактор при виборі цінової стратегії розвитку СЗЖН спричиняє неконтрольований ріст цін на послуги першої необхідності. Так, за розрахунками автора, згідно з даними [18], починаючи з 2005 р., індекс споживчих цін на послуги опалення й гарячого водопостачання в середньому зростає щорічно більш, ніж на 26 %. Ріст цін на послуги супроводжується значним зниженням показника рівня життя населення, рівня його платоспроможності. З одного боку, оплата цих послуг має значну питому вагу у витратах населення. З іншого боку, збільшення вартості спожитих виробничими підприємствами послуг викликає збільшення собівартості зробленої ними продукції, тим самим викликаючи подорожчання останньої й побічно знижуючи показники платоспроможності кінцевого споживача. Зниження показника платоспроможності населення є передумовою росту показника негативного попиту [19] на послуги й зниження результативності діяльності суб'єктів господарювання СЗЖН. Крім

того, це порушує один з обов'язкових принципів економічного поведіння господарюючих суб'єктів - принцип соціальної відповідальності.

Урахування соціального фактора на сьогодні здійснюється непрямими методами фінансової регуляції рівня цін. Найпоширенішим методом фінансової регуляції рівня цін є бюджетні дотації. Крім того, фінансова регуляція рівня цін здійснюється за рахунок чистого доходу виробника послуг (перехресне субсидування) і чистого доходу суспільства (пільги при фінансових взаєминах із державою).

Необхідно також відзначити, що трансформаційні процеси в Україні, спрямовані на набуття ознак соціально орієнтованої ринкової економіки, висувають вимоги першочерговості вирішення соціального аспекту цієї проблеми. Висунута програмним документом [11] вимога до досягнення мети реформування галузі "створення умов для надання житлово-комунальних послуг за доступними цінами" може бути виконана при обов'язковому забезпеченні перевищення темпів росту платоспроможності споживачів над темпами росту тарифів. Звідси треба, щоб вибір цінової стратегії був орієнтований не на систематичне збільшення тарифів, а на застосування фінансових методів керування витратами й ціновим фактором.

Висновки

Таким чином, система тарифного регулювання, що діє в Україні, не забезпечує розвитку СЗЖН, приводить до загострення протиріч у суспільстві, будучи потужним імпульсом до розбалансування національної економіки.

Високий рівень низькоеластичного попиту на соціально значущі послуги, що вимагають твердого державного тарифного регулювання, висуває специфічні вимоги до вибору цінової стратегії розвитку СЗЖН. Вибір має бути орієнтований на стимулювання економічних агентів до економічного росту й максимізації суспільного блага.

Поєднання підвищеної соціально-економічної й політичної значущості СЗЖН України з недостатньо високою ефективністю механізмів регулювання діяльності її суб'єктів ставить вітчизняних економістів перед необхідністю пошуку нових підходів до вибору цінової стратегії її розвитку, що забезпечить досягнення балансу інтересів економічних агентів. Нові підходи мають базуватися на відомих в економічній теорії принципах регулювання природних монополій з урахуванням територіальних, соціальних, інституціональних та інших особливостей економіки України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабак А. Методичні рекомендації по формуванню тарифів на послуги централізованого водопостачання та водовідведення / А. Бабак, Н. Лисенко. - К., 2003.
2. Полуянов В. П. Проблемы формирования тарифной политики предприятий теплоснабжения / В. П. Полуянов, С. Г. Куликов // Научные труды ДонНТУ. Серия : Экономическая. - 2008. - Вып. 35. - С. 229-238.
3. Проблемы теории и практики развития городской хозяйственной системы : [монография] / Богачев С. В., Мельникова М. В., Лукьянченко А. А. и др. - Донецк : ООО "Юго-Восток, Лтд", 2006. - 381 с.
4. Онищук Г. Экономика жилищно-коммунального хозяйства: новые подходы в формировании ценовой и тарифной политики / Г. Онищук // Экономика Украины. - 2001. - № 7. - С. 22-28.
5. Лысенко Н. Проблемы учета и возмещения в тарифах на коммунальные услуги некоторых затрат / Н. Лысенко // Бухгалтерский учет и аудит. - 2004. - № 6. - С. 31-36.
6. Чиж В. Формування економічно обґрунтованих тарифів на житлово-комунальні послуги / В. Чиж // Економіст. - 2008. - № 9. - С. 49-51.

Ляшок Ярослав,

кандидат технических наук, директор

Красноармейского индустриального института Донецкого национального технического университета

ВЛИЯНИЕ ФАКТОРОВ НА ВЫБОР ЦЕНОВОЙ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ УКРАИНЫ

В статье исследована специфика влияния факторов на выбор ценовой стратегии развития системы обеспечения жизнедеятельности населения Украины с целью формализации процесса принятия ценовых решений. Под системой обеспечения жизнедеятельности населения Украины в контексте данного исследования автор понимает комплекс ресурсов и средств, обеспечивающих необходимые условия жизнедеятельности членов общества (теплоснабжение, водоснабжение и водоотведение). Автор приходит к выводу, что высокий уровень низкоэластичного спроса на социально значимые услуги, которые требуют жесткого государственного тарифного регулирования, выдвигает специфические требования к выбору ценовой стратегии развития СЗЖ. Выбор должен быть ориентирован на стимулирование экономических агентов к экономическому росту и максимизацию общественного блага.

Ключевые слова: факторы; ценовая стратегия; тарифная политика; обеспечение жизнедеятельности населения.

7. Уильямсон О. И. Экономические институты капитализма: Фирмы, рынки, "отношенческая" контрактация / О. И. Уильямсон ; [пер. с англ.]. - СПб. : Лениздат, 1996. - 702 с.
8. Demsetz H. Two System of Beliefs About Monopoly / H. Demsetz // Industrial Concentration: the New Learning / [ed. by H. J. Goldschmid, H. M. Mann, F. J. Weston]. - Boston : Little, Brown, 1974. - Pp. 164-184.
9. Baumol W. J. Contestable Markets and the Theory of Industry Structure / W. Baumol, C. Panzar, R. Willig. - New York, 1982. - CL7. - Pp. 169-303.
10. Хайек Ф. Частные деньги / Ф. Хайек. - М. : Бакон, 1996. - 109 с.
11. Закон України "Про загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки" від 11 червня 2009 року № 1511-VI // Відомості Верховної Ради України. - 2009. - № 47-48. - Ст. 720.
12. Тамковоя А. Куда движется государство. Результаты исследования / А. Тамковоя // Экспресс. - 23-30 мая 2013. - № 54 (6948) [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://master-office.org.ua/obyav/novosti/kuda-dvizhetsya-gosudarstvo-rezultaty-issledovaniy.html>.
13. Состояние оплаты населением жилищно-коммунальных услуг с начала 2013 [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://minregion.gov.ua/zhkh/ekonomika-ta-taryfna-polityka/stan-oplati-naselennyam-zhitlovo-komunalnih-poslug/>.
14. Володина Е. Перспективы-2014: потребители vs ЖКХ. [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://jkg-portal.com.ua/ru/publication/one/perspektivi-2014-spozhyvach-vs-zhkg--35759>.
15. ЖКХ-2013: итоги года [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://jkg-portal.com.ua/ru/publication/one/zhkhh-2013-rk-pdsumki-roku-35770>.
16. Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України у 2012 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України) // Статистичний збірник. - К., 2012. [Электронный ресурс]. - Режим доступа : http://lugastat.lg.ua/files/zb_sots_demU_2012.pdf.
17. Методические рекомендации по формированию себестоимости продукции (работ, услуг), утв. Приказом Государственного комитета промышленной политики Украины от 02.02.2001 г. № 47.
18. Державний комітет статистики України [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
19. Бражникова Л. Н. Стратегическое управление финансовой деятельностью предприятий ЖКХ : [монография] / Л. Н. Бражникова ; НАН Украины. Ин-т экономики пром-сти. - Донецк : Юго-Восток, 2010. - 499 с.

Liashok Yaroslav,

Cand. Sc. (Engineering), Director

Krasnoarmeisk Industrial Institute at Donetsk National Technical University

SELECTION OF PRICE STRATEGY FOR DEVELOPMENT OF LIFE SUPPORT SYSTEM OF UKRAINIAN POPULATION

Combination of enhanced socio-economic and political significance of the life support system of population and inadequate efficiency of regulation mechanisms of activities of its entities makes domestic economists look for new approaches in selection of a price strategy for its development, which will motivate economic agents to economic growth and maximization of public good as well as ensure a balance of their interests. New approaches have to be underpinned by regulation principles of natural monopolies, well-known in the economic theory, with due consideration of territorial, social, institutional, transformational and other specificity of Ukrainian economy.

In the context of this research, the life support system of population means a complex of resources and facilities ensuring necessary conditions for life of members of society (heat and water supply, water disposal).

The life support system of Ukrainian population as a component of the housing and public utilities field as well as the social infrastructure of the country is among the least reformed fields of the national economy, which are particularly sensitive to an impact of negative economic trends and political factors and face numerous unresolved problems.

The reforming of the field was monitored, the lack of positive results in handling the problem pointed out. This gave rise to a research into the specificity of factors which have a great impact on selection of a price strategy for development of the life support system of Ukrainian population: the level of consumer demand, its elasticity, social significance of services and necessity of tariff regulation.

The study into a specific influence of factors on selection of a price strategy for development of the life support system of Ukrainian population allows to formalize a price decision making process.

A high level of under-elastic demand for socially significant services which need strict tariff regulation lays down specific requirements to selection of a price strategy for development of the life support system of population.

Keywords: *factors; price strategy; tariff policy; life support of population.*

REFERENCES

1. Babak A., Lysenko N. (2003), Methodical recommendations as to the formation of tariffs for water supply and sewerage, Kyiv (ukr).
2. Poluyanov V. P., Kulikov S. G. (2008) *Nauchnyye trudy DonNTU*, 35, pp. 229-238 (rus).
3. Bogachev S. V., Melnikova M. V., Lukianchenko A. A. (2006), Problems of the theory and practice of economic development of the urban system, *Yugo-Vostok Ltd*, Donetsk, 381 p. (rus)
4. Onishchuk G. (2001), *Ekonomika Ukrainy*, 7, pp. 22-28 (rus).
5. Lysenko N. (2004) *Bukhgalterskiy uchet i audit*, 6, pp. 31-36 (rus).
6. Chizh V. (2008), *Ekonomist*, 9, pp. 49-51 (ukr).
7. Oliver E. Williamson (1996), The Economic Institutions of Capitalism, *Lenizdat*, Sant Petersburg, 702 p. (rus).
8. Demsetz H. (1974), Two System of Beliefs About Monopoly, *Industrial Concentration: the New Learning* Little Brown, Boston, pp. 164-184 (engl).
9. Baumol W., Panzar S., Willig R. (1982), Contestable Markets and the Theory of Industry Structure, *CL7*, New York, pp. 169-303 (engl).
10. Hayek F. A. (1976), Denationalization of Money: An Analysis of the Theory and Practice of Concurrent Currencies, Institute of Economic Affairs, London (engl).
11. Verkhovna Rada of Ukraine (2009), «On the National Reform and Development Programme housing and utilities for 2009-2014» dated June 11, 2009 № 1511-VI, in *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, № 47-48, St. 720 (ukr).
12. Tamkovaya A. (2013) *Ekspress*, May, 23-30. № 54 (6948), available at: <http://master-office.org.ua/obyav/novosti/kuda-dvizhetsya-gosudarstvo-rezultaty-issledovaniy.html> (rus).
13. *Status payment of population housing and communal services since the beginning of 2013*, available at: <http://minregion.gov.ua/zkh/ekonomika-ta-taryfna-polityka/stan-oplati-naseleennyam-zhitlovo-komunalnih-poslug/> (ukr).
14. Volodina E., *Prospects for 2014: consumers vs HCS*, available at: <http://jkg-portal.com.ua/ru/publication/one/perspektivi-2014-spozhyvach-vs-zhkg-35759> (rus).
15. *HCS -2013: year results*, available at: <http://jkg-portal.com.ua/ru/publication/one/zhkhk-2013-rk-pdsumki-roku-35770> (rus).
16. *Socio-demographic characteristics of households in Ukraine in 2012 (according to the Survey of Household Ukraine)* (2012), *Statystychnyi zbirnyk*, available at: http://lugastat.lg.ua/files/zb_sots_demU_2012.pdf (ukr).
17. *Methodical recommendations on formation of products (works, services)*, Kyiv, 02.02.2001 № 47 (ukr).
18. *State Statistics Committee of Ukraine*, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (ukr).
19. Brazhnikova L. N. (2010), Strategic financial management of enterprises of housing and communal services, *Yugo-Vostok*, Donetsk, 499 p. (rus).

© Ляшок Ярослав

Надійшла до редакції 21.01.2014